

De Morgen

Het Zwitserse Dignitas helpt elke dag een mens het hoekje om

door Jan Stevens

Een buurvrouw: Als 's morgens een volslagen vreemde je vriendelijk toeknikt voor hij in de kleine lift stapt, weet je wel zeker dat hij een paar uur later morsdood in een zwarte bodybag langs dezelfde lift het pand weer zal verlaten

De Zwitserse organisatie Dignitas biedt haar leden een definitieve oplossing voor al hun problemen aan. Sinds 1998 hielp Dignitas bijna 600 mensen - onder wie één Vlaming - zelfmoord te plegen. 'Het is fijn om te weten dat je er op elk moment uit kunt stappen', vindt Dignitaslid en -activist Michael Irwin. Op vrijdag 27 oktober hoopt Dignitas van het Zwitserse hooggerechtshof de toestemming te krijgen om ook psychiatrische patiënten te helpen met zelfmoord. door Jan Stevens

Voor Ludwig Minelli, stichter van Dignitas, is het recht op een vrijwillig levenseinde vrijwel onbegrensd. Als het Zwitserse hooggerechtshof het toestaat, komen weldra ook psychiatrische patiënten in aanmerking voor euthanasie door zijn organisatie.

Gertrudstrasse 84, Zürich. Niets aan de buitenkant van het grijze flatgebouw verraadt dat de voorbije acht jaar meer dan 580 mensen zich op de vierde verdieping van het leven zijn komen beroven. Hier, in dit doordeweekse appartementsblok in de rustige wijk Wiekidon, bevinden zich de twee zelfmoordflats van Dignitas, een organisatie die mensen assisteert bij hun zelfdoding.

"Elke dag, van maandag tot vrijdag, staat er zo'n zelfmoordkandidaat in de lobby", klaagt flatbewoonster Gloria Sonny. "Vrijdag is de drukste dag van de week. Dan helpen die griezels van Dignitas vaak twee mensen het hoekje om."

Toen Gloria zes jaar geleden haar flat kocht, had ze nog nooit van Dignitas gehoord. "Het heeft een paar maanden geduurd voor ik doorhad wat er op de vierde verdieping gebeurde. Maar als je 'het' eenmaal weet, kun je er niet meer naast kijken. Als 's morgens een volslagen vreemde je vriendelijk toeknikt voor hij in de kleine lift stapt, weet je wel zeker dat hij een paar uur later morsdood in een zwarte bodybag langs dezelfde lift het pand weer zal verlaten. Ze komen werkelijk van heinde en ver om hier een einde aan hun leven te maken. Ik heb auto's zien passeren met nummerplaten uit Engeland, Italië, Tsjechië. De meesten komen uit Duitsland. Twee weken geleden stopten er twee Franse wagens: een gewone auto en een grijze stationcar van een begrafenisondernemer. De vooruitziende zelfmoordenaar had zijn persoonlijke lijkbidder meegebracht."

Dignitas assisteerde in 2005 138 mensen bij hun zelfmoord; een derde meer dan het jaar ervoor. Negentig procent van het cliënteel kwam van buiten Zwitserland. "Begrijpt u dat ik dat zelfmoordtoerisme spuugzat ben?", vraagt Gloria Sonny wanhopig. "Ik ben trouwens niet de enige. Ook heel wat burens vinden dat de maat meer dan vol is. Maar Ludwig Minelli, de baas van

Dignitas, weigert met ons te praten. Sinds kort heeft zijn organisatie haar activiteiten zelfs uitgebreid en een tweede zelfmoordflat in ons gebouw in gebruik genomen. Die is op de gelijkvloerse verdieping; zo hoeven ze de lift niet meer te nemen en kunnen ze de lijken stilletjes langs de achterdeur naar buiten smokkelen."

De 74-jarige advocaat en stichter van Dignitas Ludwig Minelli praat met niemand, en zeker niet met de pers. Zijn legendarische schuwheid leverde hem de bijnaam 'de Howard Hughes van de begeleide zelfmoord' op. Groot was dan ook de verbazing toen op 16 april van dit jaar een paginagroot interview met hem in de Britse Sunday Times verscheen, waarin Minelli zijn gevoel voor zwarte humor tentoonspreidde - "wie zelfmoord bij ons pleegt, mag zeker zijn van het eindresultaat: hij zal voor 100 procent dood zijn" - en meteen ook verklapte dat hij droomde van een multinationale keten van Dignitaszelfmoordflats. Een dag na de publicatie van het interview stuurde Ludwig Minelli een persbericht de wereld in waarin hij beweerde nooit met de journaliste in kwestie gesproken te hebben.

De Britse gepensioneerde dokter Michael Irwin (75) kent Minelli persoonlijk. Irwin is zelf lid van Dignitas, en helpt zijn landgenoten in contact te komen met de zelfmoordorganisatie. "Over Dignitas bestaan ontzettend veel vooroordelen", zucht hij. "Ludwig Minelli is helemaal niet de griezel waarvoor hij versleten wordt. Ik heb Ludwig Minelli leren kennen als een ernstig man, die zijn zaak perfect onder controle heeft."

Na Duitsland is Engeland een van de grootste 'leveranciers' van zelfmoordkandidaten. In totaal hebben meer dan veertig Britten de voorbije acht jaar hun heil gezocht bij Dignitas. "Dat komt vooral doordat euthanasie nog steeds een misdaad is in Engeland", zegt Irwin. "Het is hier trouwens ook een misdaad als je iemand bijstaat die een einde aan zijn leven wil maken. In december 2003 werd ik gearresteerd omdat ik een vriend met terminale prostaatanker wou helpen. Ik had met hem en zijn vrouw afgesproken dat ik hem aan pillen zou helpen om er een einde aan te maken. Toen ik bij hem thuis kwam, was hij te ziek om de pillen in te slikken. Dezelfde dag ging hij in coma. Hij stierf vijf dagen later. Ik werd samen met zijn weduwe gearresteerd op verdenking van 'samenzwering tot zelfmoord'. Na drie maanden besloot de politie onze zaak te seponeren."

Volgens Irwin wekt het geen verwondering dat nogal wat landgenoten lid van Dignitas zijn. "Groot-Brittannië heeft niet de schitterende euthanasiewetten die België en Nederland wel hebben. Tachtig procent van de Britten is nochtans voorstander van het recht op euthanasie. Dignitas is voor vele terminaal zieke Britten een unieke kans op een menswaardige dood. Zwitserland is het enige land ter wereld waar assistentie bij zelfmoord geen misdaad is. Dat staat zo uitdrukkelijk in de wet."

Het is dan ook geen toeval dat er in Zwitserland naast Dignitas nog twee grote organisaties die assistentie bieden bij zelfmoord. Ze heten allebei Exit: de ene Exit heeft zijn thuisbasis in het Franssprekende deel van Zwitserland, de andere in het Duitssprekende. Maar zij helpen alleen Zwitserse staatsburgers. Dignitas helpt ook buitenlanders. Je moet wel eerst lid worden. In totaal telt de organisatie 5.500 leden, onder wie twintig Belgen en 1.000 Britten. Elk jaar betalen ze trouw hun lidmaatschapsgeld van 50 Zwitserse frank. Irwin: "Ik beschouw het als een verzekeringspolis, een stervensverzekering. Ik ben op mijn vijfenzeventigste nog in goede gezondheid, maar dat kan allemaal erg snel veranderen. Ik vind het fijn te weten dat ik deze ontsnappingsroute heb als ik erg ziek zou worden."

In het voorjaar van 2003 hielp Dignitas een lichamelijk kerngezond Brits echtpaar een einde aan hun leven te maken. Hij was 59, zij 53. Ze hadden elkaar in de jaren zeventig in een psychiatrische

kliniek leren kennen, waar ze behandeld werden voor ernstige depressies. Na een paar mislukte zelfmoordpogingen zochten ze hun heil bij Ludwig Minelli. Op 31 maart 2003 kwam er in de Gertrudstrasse 84 een definitief einde aan hun geestelijk lijden.

"Ik weiger chronisch depressieve mensen de weg naar Dignitas te tonen", zegt Michael Irwin. "Op dat punt verschil ik grondig van mening met Minelli. Toch zal je van Dignitas nooit kunnen zeggen dat ze om het even wie de dood in assisteren. Alleen mensen met een terminale ziekte of een jarenlange, zware depressie komen in aanmerking." Maar Minelli wil nog een stap verder gaan. Op vrijdag 27 oktober verschijnt hij voor het Zwitserse hooggerechtshof. Minelli wil de uitdrukkelijke toestemming van de opperrechters krijgen om een manisch-depressieve patiënt te assisteren bij zijn zelfmoord. Voor Irwin is dat een stap te ver: "Ik help uitsluitend mensen die zo ziek zijn dat het waarschijnlijk is dat ze binnen zes maanden zullen sterven."

Dignitas houdt er een strikte werkwijze op na. Irwin: "Als je als Dignitaslid vindt dat je tijd van gaan gekomen is, moet je eerst medische rapporten van twee dokters naar het hoofdkwartier in Zürich sturen. Als ze je willen assisteren, krijg je een datum waarop je naar Zürich moet komen. De normale procedure is dat je op die dag een van hun dokters ontmoet. Hij zal controleren of je de persoon bent die je zegt te zijn, er zich van vergewissen of je gemakkelijk de cocktail van dodelijke barbituraten kunt slikken, en je een geneesmiddelenvoorschrift voor 12 gram natriumpentobarbital - je enkele reis naar het hiernamaals - geven. Alles kan afgewerkt worden in een dag, maar normaal gezien word je pas de volgende dag in de flat in de Gertrudstrasse verwacht. Een vrijwilliger - meestal een verpleegster - vertelt je dan wat er verder zal gebeuren. Je moet een vriend of verwant bij je hebben die meteen ook getuige is van je levenseinde. Je drinkt twee oplossingen. Het eerste drankje regelt je maaghuishouding, zodat je niet misselijk wordt van de tweede, dodelijke, cocktail. Een half uur later drink je het bittere barbituratendrankje. Na een minuut ga je in coma, en vijf minuten later ben je dood."

Michael Irwin is er trots op dat hij verschillende landgenoten de weg naar Zürich getoond heeft. "Ik help hen met hun medische rapporten, leg hen de procedures uit, en vertel hen wat ze te wachten staat. In totaal heb ik de afgelopen drie jaar zeven mensen geholpen."

In augustus vorig jaar begeleidde Irwin May Murphy, een dame uit Glasgow, helemaal naar Zürich. "May had een vergevorderde spierziekte. Ze was verlamd, en zat in een rolstoel. Maar haar geest was nog glashelder. Ik vloog met haar en haar zoon naar Zürich. Wij waren getuige van haar dood. Haar levenseinde was menswaardig en vredig. May kon slechts met veel moeite met haar twee halfverlamde handen dat grote glas met barbituraten vastpakken. Haar zoon wou haar helpen, maar dat mocht niet. Ze moest het helemaal alleen doen. Haar laatste minuten zijn op video vastgelegd. Ze keek recht in de camera en zei: 'Mijn lichaam is naar de haaien, maar ik weet wat ik doe.' Ze dronk de vloeistof, en weg was ze. May was zo dapper. Het is niet simpel om rustig en vastberaden uit het leven te stappen. Stel je voor dat je op een dag je huis verlaat, afscheid neemt van je beste vrienden, op het vliegtuig stapt naar Zwitserland, om die lange, eenzame reis te maken..."

Zelfmoord plegen via Dignitas is niet goedkoop. Michael Irwin: "Je mag rekenen op ruim 3.000 euro. Je moet een vliegticket kopen en de dokters betalen die je rapporten onderzoeken. Daarbovenop betaal je 670 euro huur aan Dignitas voor het gebruik van hun appartement, en moet je de Zwitserse autoriteiten betalen voor een overlijdenscertificaat, de crematie of de repatriatie... Zelfmoord plegen is voor sommige Dignitasleden te duur. Daarom heb ik onlangs samen met een paar gelijkgezinden The Last Choice opgericht. We zijn een erg kleine organisatie, maar kunnen op veel kapitaalkrachtige mensen rekenen. Omdat zelfmoord en euthanasie taboe zijn in Engeland, willen ze allemaal anoniem blijven. Ik ben de enige die er openlijk over communiceert. We zijn

van plan om een straatarme, Londense vrouw met borstkanker 1.500 euro te schenken zodat ze haar reis naar Zwitserland kan betalen. Geld mag geen obstakel zijn als je zelfmoord wil plegen."

Publicatiedatum : 2006-10-21

Sectie : Reporter